

Position-paper 3

Nationaal Monument Geweld in de Jeugdhulp

Reactie van de Initiatiefgroep- en Stichting Nationaal Monument Geweld Jeugdhulp (NMGJ) op de brief van 27 oktober 2020 van staatssecretaris Paul Blokhuis van VWS en minister Sander Dekker van Rechtsbescherming over de voortgang maatregelen Commissie de Winter.

Inleiding

Door de Ministers en door de brancheorganisaties Jeugdhulp zijn excuses aangeboden aan de lotgenoten voor het geweld dat zich tientallen jaren heeft voorgedaan in de jeugdhulp en de levens van tienduizenden kinderen heeft getekend.

De Initiatiefgroep- en Stichting NMGJ vraagt aan de voorzitter van de Tweede Kamer:

- om bij aanvang van het debat, vanuit de volksvertegenwoordiging en namens de samenleving ook excuses aan hen aan te bieden.

We vragen de Tweede Kamer:

- om haar maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen voor wat er is gebeurd en alles op alles te zetten om de kinderen van toen, de volwassen lotgenoten van nu, te zien, te horen en tegemoet te komen in wat er nodig is voor herstel van trauma's, van wat er aan geweld heeft plaatsgevonden.

"Processen van de lange adem"?

In oktober 2020 verscheen het boek 'Kinderen van de Staat, Jeugdzorg in ademnood' van H elene van Beek. Daarin wordt het perspectief geschetst van wat er op dit moment misgaat in de jeugdhulp, van o.a. het geweld dat nu nog steeds plaatsvindt. Het is een perspectief van urgentie om huidig geweld te stoppen, om toekomstig geweld te voorkomen.

Dit perspectief van urgentie staat in schril contrast met elementen in de brief van de bewindslieden waar geen sprake is van ademnood, maar van "processen van de lange adem".

Voor ons geen processen van de lange adem: het geweld in de jeugdhulp heeft lang genoeg geduurd. Het moet stoppen!

Beweging van 0

Wij sluiten ons aan bij de Beweging van 0, om daarmee aan te sluiten bij de visie en ambitie van mensen binnen de jeugdhulp en daarbuiten om te komen tot 0 uithuisplaatsingen, tot 0 suicides, tot 0 gedwongen afzonderingen en wat ons betreft tot 0 residentiële voorzieningen.

Voor ons is de tijd van onderzoeken naar het functioneren van de jeugdhulp in Nederland voorbij. We weten met z'n allen hoe het anders moet en anders kan. Het is tijd voor de implementatie van veranderingen.

Financiële regeling

De Initiatiefgroep- en Stichting NMGJ neemt uitdrukkelijk afstand van de financiële regeling, zoals vermeld in de brief en aangekondigd op de, voor veel lotgenoten, traumatische bijeenkomst van 21 februari 2020.

Deze regeling is zonder enige inbreng van lotgenotengroepen tot stand gekomen. De zin in de brief "Bij het opstellen van de regeling zijn punten ingebracht vanuit lotgenotenorganisaties" is pertinent onjuist. Er wordt op deze manier geprobeerd achteraf een legitimering te vinden voor een verwijtbare handelwijze en een verkeerd besluit.

Over deze of welke andere financiële regeling dan ook heeft geen enkel overleg plaatsgevonden met lotgenotengroepen.

En bovendien: de door ons ondertekende petitie 'Periodieke Hersteltoeslag Jeugdzorgletsel', van een lotgenote over een andersoortige financiële regeling is volledig genegeerd.

Mogelijk heeft de overheid geprobeerd om met een laagdrempelige regeling met één bedrag secundaire victimisatie te voorkomen.

Dat is niet gelukt, integendeel. De bijeenkomst van 21 februari 2020 heeft daar wel degelijk in ernstige mate toe geleid. Vanwege het plotselinge van de aankondiging; vanwege de aangekondigde publicatie in de Staatscourant om duidelijk te maken dat over de regeling niet meer gepraat kon worden en vanwege de hoogte van het bedrag.

We brengen de Tweede Kamer een citaat in herinnering uit het Cebeon onderzoek 'Erkenning, genoegdoening en opnieuw geraakt' uit 2017:

"De hoogte van het bedrag van de schadevergoeding doet ertoe. Ook al geven slachtoffers aan dat het vooral om het verkrijgen van erkenning gaat, toch blijkt de hoogte van het bedrag te voelen als de mate waarin die erkenning van (de ernst van) het leed serieus wordt genomen. Een relatief laag bedrag kan daarom (onbedoeld) tot secundaire victimisatie leiden".

We vragen de Tweede Kamer:

- om de petitie 'Periodieke Hersteltoeslag Jeugdzorgletsel' te ondersteunen.
- om vast te stellen dat het noodzakelijk is dat de overheid alsnog in gesprek gaat met de lotgenotengroepen over welke diversiteit aan overige herstelregelingen ontwikkeld kunnen worden met de mogelijkheid voor lotgenoten om zelf keuzes te maken over welke herstelregelingen het beste past bij zijn of haar persoonlijke omstandigheden.

Transitie naar kleinschaligheid

Nergens in Europa zijn er zoveel residentiële voorzieningen als in Nederland, nergens in Europa zijn er zo weinig kleinschalige voorzieningen voor de jeugdhulp.

We vragen de Tweede Kamer vast te stellen:

- dat het aangekondigde bedrag in de brief van de bewindslieden van € 33,5 mln. voor de vastgoedtransitie in de gesloten jeugdhulp naar kleinschaligheid te weinig is in het licht van de urgentie om de transitie versneld te realiseren.
- dat de transitie naar kleinschaligheid ook versneld zal moeten plaatsvinden in de open residentiële jeugdhulp en bij de Justitiële Jeugd Inrichtingen.
- dat een versnelde transitie noodzakelijk is en afgerond zou moeten zijn in 2023.

Met het sluiten van de residentiële voorzieningen wordt het institutionele geweld en de institutionele repressie, die aan de residentiële kenmerken van de voorzieningen inherent zijn, opgeheven. Daarmee wordt heel veel geweld in de jeugdhulp voorkomen, zoals bijv. het gebruik

van isoleercellen en andersoortige afzonderingsruimtes. (zie: Isoleercellen/gedwongen afzonderingen)

Wetsvoorstel Rechtspositie jongeren gesloten jeugdinstellingen

We hebben gebruik gemaakt van de schriftelijke consultatiemogelijkheid op dit wetsvoorstel. Wij wijzen het wetsvoorstel af om o.a. de volgende redenen:

Wij zijn van mening dat deze wet de jongeren in de gesloten jeugdhulp blijft bedreigen in datgene waar zij recht op hebben: een veilige woonomgeving, stabiele vertrouwensrelaties, zelfbeschikking en individuele aandacht. Wij zijn van mening dat de gesloten jeugdhulp hen deze rechten onthoudt.

Voor ons schept deze wet de juridische kaders om kinderrechten te blijven schenden en beperken, om inbreuk te blijven maken op de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van jongeren en om geweldsmaatregelen op hen te blijven toepassen.

Deze wet legitimeert de toepassing daarvan in ook, wat in de tekst van de wet 'kleinschalige voorzieningen' wordt genoemd.

We vragen de Tweede Kamer:

- om het wetsvoorstel 'Rechtspositie gesloten jeugdinstellingen' af te wijzen en te herschrijven met in acht neming van bovenstaande.

Toezicht en suïcides

De Initiatiefgroep- en Stichting NMGJ zijn van mening dat de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) een grote verantwoordelijkheid draagt voor het voortduren van het geweld in de jeugdhulp in de afgelopen tientallen jaren. Er is bij de IGJ volgens ons sprake van grote nalatigheid in de uitvoering van haar wettelijke taak van toezicht houden.

We hebben onderzoek gedaan naar de onderzoeksrapporten van de Inspectie van 10 suïcides in en vanuit residentiële instellingen in de jaren 2017 – 2019.

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de Inspectie bij geen enkel onderzoek de residentiële kenmerken van de hulpverleningsvoorziening waar de jongere verbleef, of verbleef in de jaren voor de suïcide, in hun rapporten hebben betrokken. Naar onze mening heeft deze nalatigheid, in combinatie met het door de Inspectie gehanteerde toetsingskader 'Gezond Vertrouwen', levens gekost.

We vragen aan de Tweede Kamer vast te stellen:

- dat het noodzakelijk is om suïcides en suïcidepogingen in de jeugdhulp centraal te registreren om daar vanuit effectief preventiebeleid in te zetten.
- dat het noodzakelijk is om de exclusiviteit van de functie van toezicht door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd te doorbreken door aan dat toezicht ervaringsdeskundigheid toe te voegen.
- dat het noodzakelijk is om vast te stellen dat het door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd gehanteerde toetsingskader "Gezond Vertrouwen" niet toereikend is om suïcides, suïcidepogingen en geweld in residentiële instellingen te voorkomen en dat dit toetsingskader niet langer mag worden toegepast en vervangen moet worden door een toetsingskader dat wel toereikend is.

Verbetering van het hulpaanbod

De bewindslieden laten in hun brief weten dat het Trimbos Instituut is aangewezen als centraal informatie- en expertisecentrum voor lotgenoten. We hebben dit met verbazing gelezen. Waarom wordt een verslavingsinstituut daarvoor aangewezen en geen traumacentrum?

Over deze keuze is geen overleg geweest met de lotgenotengroepen. Er zou dan een andere keus gemaakt zijn.

We vragen aan de Tweede Kamer vast te stellen dat het noodzakelijk is:

- om een landelijk traumacentrum met een regionale opzet toe te wijzen als informatie- en expertisecentrum en dat in nauw overleg met de lotgenotengroepen de verdere invulling van haar functie plaats moet vinden.

Isoleercellen/gedwongen afzonderingen

In juni 2020, publiceert de Academische Werkplaats haar onderzoeksrapport etappe 2 "Ik laat je niet alleen". Het is een onderzoek, in opdracht van Jeugdzorg Nederland, naar het verminderen van gedwongen afzonderen in JeugdzorgPlus instellingen.

Er is onderzoek gedaan naar registraties van afzonderingen door 16 JeugdzorgPlus instellingen in de periode oktober 2019 tot en met maart 2020:

"Het maandelijks gemiddeld aantal geplande gedwongen afzonderingen was 61.701. Per dag werden jongeren gemiddeld 2,7 keer gepland gedwongen afgezonderd".

"In totaal zijn er 4.575 ongeplande gedwongen afzonderingen geregistreerd".

Isoleercellen worden gesloten, vervolgens worden andersoortige afzonderingsruimtes ingericht en blijven de instellingen mensenrechten schenden en geweld uitoefenen om te kunnen afzonderen. (zie: Transitie naar kleinschaligheid)

Overige aandachtspunten

De Initiatiefgroep- en Stichting NMGJ vraagt de Tweede Kamer om vast te stellen:

- dat het noodzakelijk is een regionaal opgezet Meldpunt Geweld Jeugdhulp op te zetten en dit meldpunt in nauw overleg met de lotgenotengroepen in te richten.
- dat het noodzakelijk is de rechtspositie van jongeren in de gehele keten van jeugdhulpbetrokkenheid te versterken.
- dat het noodzakelijk is om de positie van vertrouwenspersonen en van ervaringsdeskundigheid binnen de jeugdhulpinstellingen te versterken.

We stellen in deze reactie twaalf vragen aan de Tweede Kamer en daarmee ook aan elk individueel Kamerlid.

We doen een beroep op uw politieke en maatschappelijke verantwoordelijkheid om daar waar nodig het gat te dichten tussen de inhoud van de brief van de bewindslieden en de lotgenoten, die nog dagelijks de gevolgen ondervinden van het geweld in de jeugdhulp.

Huig de Groot

Lid Initiatiefgroep en voorzitter bestuur Stichting NMGJ

dd. 20 november 2020